

**Henxelseweg 7 te Winterswijk. Gemeente Winterswijk.
Een inventariserend veldonderzoek, karterend proefsleuvenonderzoek**

Opdrachtgever

Van Westreenen B.V.
Scherpenzeelseweg 11
6741 LX Lunteren

Projectleider

drs. F. Stevens

Definitief

FS

Projectnummer

Synthegra Rapport S220028-B

Autorisatie

drs. J. Schoneveld

Datum

16-11-2022

Project : Henxelseweg 7 te Winterswijk, Inventariserend Veldonderzoek, karterend proefsleuvenonderzoek
Projectnummer : S220028-B definitief

COLOFON

Opdrachtgever : Van Westreenen B.V. te Lunteren
Project : Henxelseweg 7 te Winterswijk
Projectnummer : S220028-B
Titel : Henxelseweg 7 te Winterswijk, Inventariserend Veldonderzoek, karterend proefsleuvenonderzoek
Datum : 16-11-2022
Projectleider : drs. F. Stevens
Auteurs : drs. F. Stevens
Autorisatie : drs. J. Schoneveld Senior KNA archeoloog/-prospecteur
Druk : Synthebra B.V., Leusden
Afbeeldingen : Synthebra B.V., tenzij anders vermeld
ISSN : 1874-9771

Synthebra B.V. is gecertificeerd voor de BRL 4000 protocollen 4001 t/m 4004 (landbodems)

Synthebra B.V.

Olmenlaan 6a
NL-3833 AV Leusden
T: +31 (0)88 81 81 981
E: www.synthebra.nl

© Synthebra B.V., 2022

INHOUD

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	4
SAMENVATTING	5
1 INLEIDING	6
1.1 Onderzoekskader	6
1.2 Onderzoekdoel en vraagstellingen	7
1.3 Ligging en huidige situatie plangebied	8
1.4 Toekomstige situatie plangebied	8
2 VOORONDERZOEK	10
2.1 Inleiding	10
2.2 Gespecificeerde archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek	10
2.3 Resultaten van het inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen	11
3 VELDONDERZOEK	13
3.1 Methode	13
3.2 Landschapsgenese en bodemopbouw	15
3.3 Analyse sporen en structuren	16
3.4 Vondstmateriaal	18
3.5 Specialistisch onderzoek	18
4 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN EN CONCLUSIES	19
4.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen	19
4.2 Conclusies	20
5. ARCHEOLOGISCHE WAARDERING EN SELECTIEADVIES	21
5.1 Waardering	21
5.2 Selectieadvies	23
BRONNEN	24

Voorblad: Impressie van het plangebied voor aanvang van de werkzaamheden. (foto: R. Hoegen)

Administratieve gegevens

Toponiem	: Henxelseweg 7
Plaats	: Winterswijk
Gemeente	: Winterswijk
Provincie	: Gelderland
Projectnummer	: S220028-B
Bevoegde overheid	: Gemeente Winterswijk
Opdrachtgever	: van Westreenen B.V.
Uitvoerende instantie	: Synthegra B.V.
Datum uitvoering veldwerk	: 27-06-2022
Uitvoerders veldwerk	: R. Hoegen en R. Knoppin
Onderzoeksmelding (ARCHIS)	: 5262573100
Datum onderzoeksmelding	: 17-05-2022
Afrondingveldwerk	: 27-06-2022
Kaartblad	: 41E
Periode	: Laat-Paleolithicum tot en met Nieuwe tijd
Oppervlakte	: Circa 2678 m ²
Perceelnummer(s)	: Kadastrale gemeente Winterswijk, sectie B, perceelnummers: 6924 (gedeeltelijk)
Grondgebruik	: Grasland
Geologie	: Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden
Geomorfologie	: Dekzandrug
Bodem	: Hoge zwarte enkeerdgronden
Depot	: Documentatie en vondsten zullen worden aangeleverd aan het Provinciaal Depot van Gelderland, te Nijmegen.

De onderzoekslocatie wordt omsloten door de volgende coördinaten:

Noord:	x 248308	y 444583
Oost:	x 248417	y 444524
Zuid:	x 248386	y 444497
West:	x 248298	y 444583
Centrum:	x 444357	y 444548

Samenvatting

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Van Westreenen B.V. op 27 juni 2022 een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven uitgevoerd op een terrein aan de Henxelseweg te Winterswijk. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van een 4-tal woongebouwen. De oppervlakte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt circa 2658 m² met een diepte van circa 1 meter beneden maaiveld. De bodem zal waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Doelstelling

Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, zoals geformuleerd in het bureau- en booronderzoek (zie hoofdstuk 2). Dit omvat het vaststellen van de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden

Gevolgde onderzoeksmethode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) dat is opgesteld door Stevens. Tijdens het veldonderzoek was er geen reden om van de beschreven onderzoeksmethodiek af te wijken. In totaal is 298 m² onderzocht. Er zijn twee proefsleuven gegraven waarin 1 vlak is aangelegd en gedocumenteerd. Er zijn vier profielkolommen aangelegd en gedocumenteerd.

Resultaten

Er is tijdens het veldwerk geen archeologische vindplaats aangetroffen. Indien er een vindplaats in de omgeving aanwezig is, kan deze zich op de meer zuidelijk gelegen dekzandrug bevinden, waarop een enkeerdgrond is aangetroffen tijdens het vooronderzoek. Dit ligt meer zuidelijk. In het onderzochte deel zelf was geen bodemvorming (meer) aanwezig en was het relatief lager gelegen. Hierdoor was dit deel waarschijnlijk minder aantrekkelijk.

Selectieadvies

Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Om die reden wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren in het gebied waar de bodemverstorende activiteiten zijn gepland.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Winterswijk). Deze neemt vervolgens een definitief selectiebesluit.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevallige vondst bij de gemeente worden gemeld.

1 Inleiding

1.1 Onderzoekskader

Synthegra B.V. heeft in opdracht van Van Westreenen B.V. op 27 juni 2022 een archeologisch Inventariserend Veldonderzoek door middel van proefsleuven¹ uitgevoerd op een terrein aan de Henxelseweg te Winterswijk. De aanleiding voor het onderzoek is de voorgenomen realisatie van een 4-tal woongebouwen.

De oppervlakte van de toekomstige bodemverstoring bedraagt circa 2658 m² met een diepte van circa 1 meter beneden maaiveld. De bodem zal waarschijnlijk tot ver in het archeologische niveau worden verstoord. Eventueel aanwezige archeologische waarden kunnen daarbij verloren gaan.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanprocedure.

Door de voorgenomen graafwerkzaamheden, kunnen eventueel aanwezige archeologische waarden verloren gaan. Daarom is op basis van het bestemmingsplan, met daarin verwoord het gemeentelijk beleid, in het kader van een bestemmingsplanprocedure voorafgaand aan de graafwerkzaamheden archeologisch onderzoek uitgevoerd.

Het plangebied ligt in het bestemmingsplan Buitengebied Winterswijk dat is vastgesteld door de gemeente Winterswijk op de datum 28-02-2011². Voor het merendeel van het plangebied geldt een dubbelbestemming Waarde Archeologie 2. Voor het noordoostelijke deel van het plangebied geldt een dubbelbestemming Waarde Archeologie 4. Voor terreinen met een Waarde Archeologie 2 geldt, dat een rapport dient te worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het terrein in voldoende mate is vastgesteld bij plangebieden groter dan 100 m² en verstoringen die dieper reiken dan 40 centimeter beneden maaiveld. Voor terreinen met een Waarde Archeologie 4 geldt, dat een rapport dient te worden overlegd waaruit blijkt dat de archeologische waarde van het terrein in voldoende mate is vastgesteld bij plangebieden groter dan 2500 m² en verstoringen die dieper reiken dan 40 centimeter beneden maaiveld. De bevoegde overheid, de gemeente Winterswijk, heeft een specifiek archeologisch beleid vastgesteld en beschikt over een Archeologische Verwachting advieskaart.

Het onderzoek is uitgevoerd conform de vigerende versie Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie 4.1.³ De uitgangspunten en randvoorwaarden voor dit onderzoek zijn vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) dat is opgesteld door Stevens.⁴ Dit PvE is namens de gemeente Winterswijk getoetst en goedgekeurd door A. Lugtigheid.

De bevoegde overheid, gemeente Winterswijk, zal de resultaten van het onderzoek toetsen en een definitief selectiebesluit nemen aangaande de vrijgave van het plangebied voor verdere ontwikkeling zoals omschreven in de vergunningsaanvraag.

¹ IVO-P, protocol 4003

² www.ruimtelijkeplannen.nl

³ SIKB 2018.

⁴ Stevens 2022.

1.2 Onderzoeksdoel en vraagstellingen

Het doel van het inventariserend veldonderzoek door middel van proefsleuven is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde verwachting, zoals geformuleerd in het bureau- en booronderzoek (zie hoofdstuk 2). Dit omvat het vaststellen van de aan- of afwezigheid, de aard, het karakter, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.⁵ Het resultaat is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies, aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden.

Het doel van het onderzoek zoals geformuleerd in het PvE is het vast stellen of er nog intacte archeologische resten in de bodem bevinden en wat de inhoudelijke en fysieke kwaliteit (aard, ouderdom, omvang, gaafheid en conservering) ervan is.⁶

De volgende onderzoeksvragen uit het Programma van Eisen zullen worden beantwoord:

Bodemopbouw en genese

1. Heeft het onderzoek aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot de reeds bekende bodemopbouw? Zo ja welke, en welke betekenis heeft dit voor de archeologische waarde van het perceel?
2. Is in het gebied sprake van een intact bodemprofiel? Zo nee, wat is de oorzaak van de bodemverstoring?
3. Welke *post-depositionele* processen hebben plaatsgevonden? In hoeverre is sprake van erosie, aantasting of verstoring van archeologische resten door dit soort processen?

Sporen, structuren en vondsten

4. Zijn in het onderzoeksgebied archeologische vondsten, sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja:
 - a. Wat is de exacte aard, omvang, datering, gaafheid, conservering, karakter en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?
 - b. Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats?
 - c. Wat is de functionele interpretatie van de aangetroffen vondsten, sporen en structuren? Zijn er vondsten, sporen of structuren aanwezig uit verschillende perioden?
 - d. Zo ja, is een relatie te leggen tussen deze verschillende fasen (continuïteit)?
5. Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig binnen het plangebied? Wat is hun aard, datering, fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering), diepteligging en ruimtelijke verspreiding (zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch)
6. Indien er geen vindplaats is aangetroffen: welke verklaring is hier voor te geven?
7. Wat is de relatie van de vindplaats ten opzichte van andere vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?
8. Hoe passen eventueel aangetroffen resten binnen het nu bekende beeld van de bewoningsgeschiedenis van het gebied?

⁵ SIKB 2018.

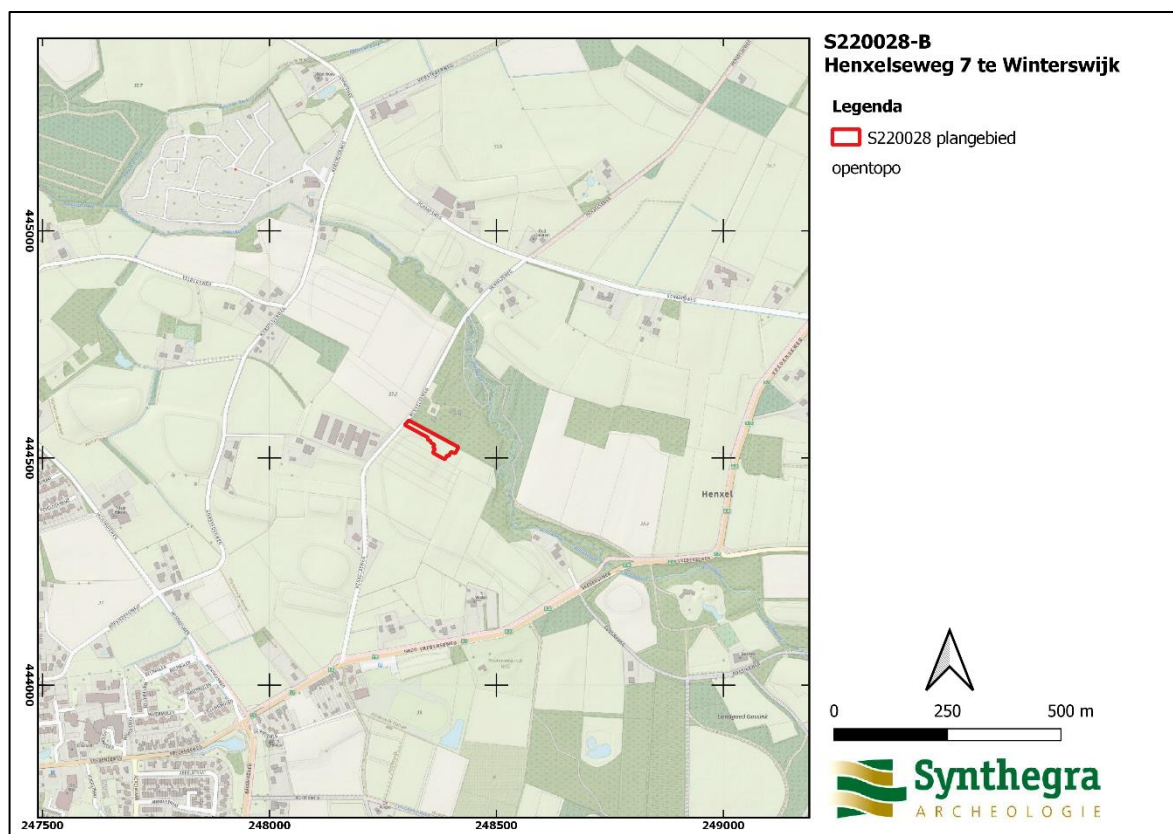
⁶ Stevens 2022.

Project : Henxelseweg 7 te Winterswijk, Inventariserend Veldonderzoek, karterend proefsleuvenonderzoek
Projectnummer : S220028-B definitief

9. Indien er een of meerdere vindplaatsen zijn aangetroffen: wat is de waardering van de vindplaatsen?
10. Is er sprake van een behoudswaardige vindplaats of vindplaatsen? Zo ja, hoe dient hiermee te worden omgegaan? Is een opgraving noodzakelijk of kunnen er beschermende maatregelen genomen worden?

1.3 Ligging en huidige situatie plangebied

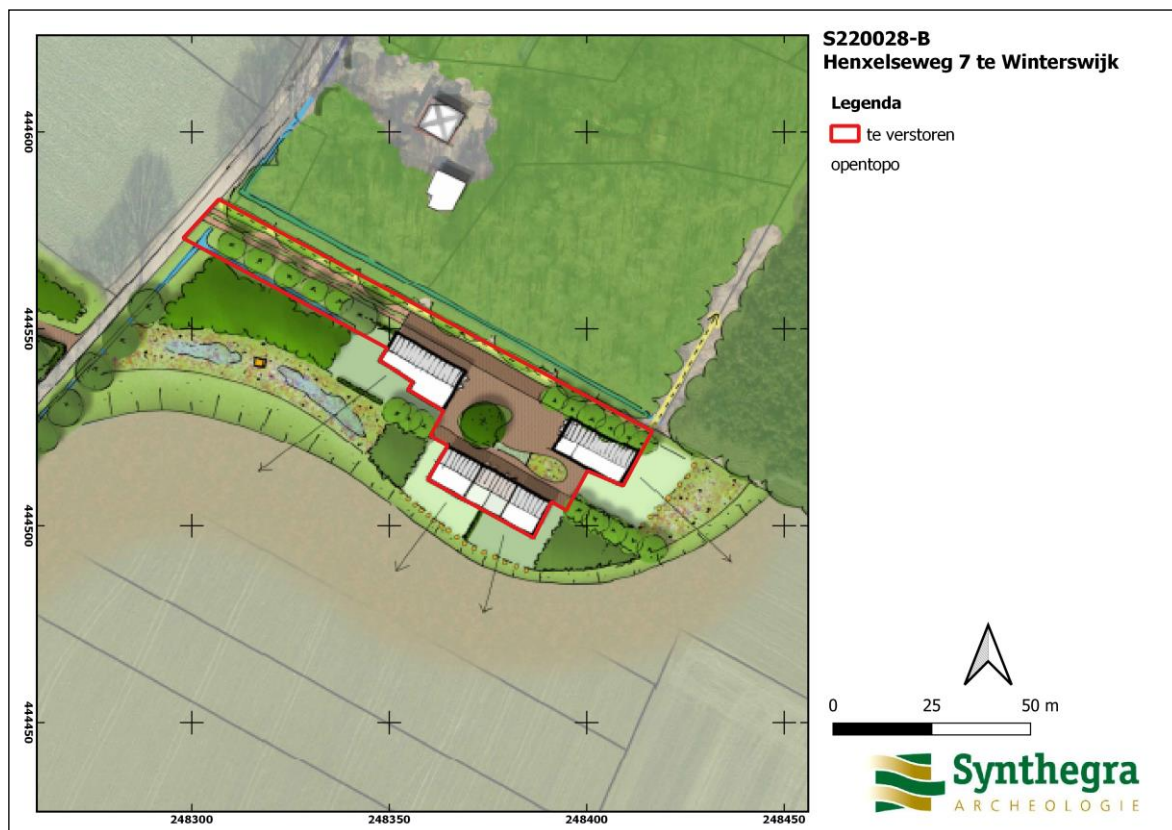
Het plangebied beslaat een oppervlak van circa 2685 m² en is gelegen aan de Henxelseweg te Winterswijk (afbeelding 1). Het plangebied is in gebruik als landbouwgrond (ten tijde van het veldwerk grasland).

Afbeelding 1: Het plangebied, rood omkaderd, op de Topografische Kaart van Nederland 1:25.000 (Bron: www.pdok.nl).

1.4 Toekomstige situatie plangebied

De huidige inrichting zal worden gewijzigd. Er worden vier woningen gerealiseerd met oprit en "binnenplaats" (afbeelding 2). De zone die hierbij geselecteerd is voor vervolgonderzoek betreft de bebouwing, de wegverharding en de zones waarin kabels en leidingen zullen worden aangelegd. De overige delen betreffen herinrichting van begroeiing.

Afbeelding 2: Toekomstige situatie binnen het plangebied. (Bron: opdrachtgever)

2 Vooronderzoek

2.1 Inleiding

In een eerder stadium is voor het plangebied een bureau- en booronderzoek uitgevoerd.⁷ Dit onderzoek was mede uitgevoerd om de exacte ligging van de aanwezige enkeerdgrond te bepalen. De nieuwe bebouwing zou aan de flank van de enkeerdgrond worden ontwikkeld. Op basis van de resultaten van dit onderzoek zijn de nieuwbouwplannen aangepast en ingericht.

2.2 Gespecificeerde archeologische verwachting op basis van het bureauonderzoek

Op basis van bovenvermeld bureauonderzoek is voor het plangebied een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld.

Het plangebied ligt op een dekzandrug met hoge zwarte enkeerdgronden, waarbij het noordoostelijke deel van het plangebied op een overgangszone naar een beekdalbodem ligt. Gezien de ouderdom van de te verwachte afzettingen kunnen in het plangebied vindplaatsen aanwezig zijn vanaf het Laat-Paleolithicum tot en met de Nieuwe Tijd. Dekzandruggen waren hogere en drogere delen in het landschap en daardoor zeer geschikt voor bewoning voor de perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe Tijd. Het nabij gelegen beekdal, waarin een beek stroomt, maakt de locatie van het plangebied nog geschikter als bewoningslocatie aangezien er op deze overgangsgebieden tussen hogere en drogere en lagere en natte delen van het landschap een grotere diversiteit aan flora en fauna aanwezig was, welke geëxploiteerd konden worden. De aanwezigheid van een enkeerdgrond met plaggen duidt aan dat het gebied in ieder geval vanaf de Late Middeleeuwen in gebruik was voor agrarische doeleinden. Daarnaast heeft het aanbrengen van plaggen als neveneffect dat de mogelijk onderliggende archeologische resten uit eerdere perioden zijn afgedekt, wat de conservering hiervan bevordert. Al met al geldt er voor het plangebied een hoge archeologische verwachting voor de perioden vanaf het Laat-Paleolithicum tot aan de Nieuwe Tijd. Gezien de nabijheid (ca. 1 km) van een crematiegrafveld zou eventuele verwante bewoning tussen de Vredenseweg en (ook in)het onderhavige plangebied verwacht kunnen worden.

Periode	Verwachting	Verwachte kenmerken vindplaats	Diepteligging sporen
Laat-paleolithicum – Mesolithicum	hoog	Bewoningssporen: tijdelijke kampementen Mobilia: vuursteen artefacten, haardkuilen	Onder het plaggendeck in de podzolbodem.
Neolithicum - Vroege Middeleeuwen	hoog	Bewoningssporen: (semi permanente) nederzettingen, sporen van agrarisch/industriële landgebruik, percelering: cultuurlaag, Mobilia: fragmenten keramiek, glas, metaal, natuursteen, bouwmaterialen	
Late Middeleeuwen - Nieuwe Tijd	hoog		Vanaf het maaiveld.

Tabel 1: Gespecificeerde archeologische verwachting.

⁷ Ransijn 2021

2.3 Resultaten van het inventariserend veldonderzoek d.m.v. boringen

Binnen het plangebied zijn drie soorten profieltypen waargenomen:

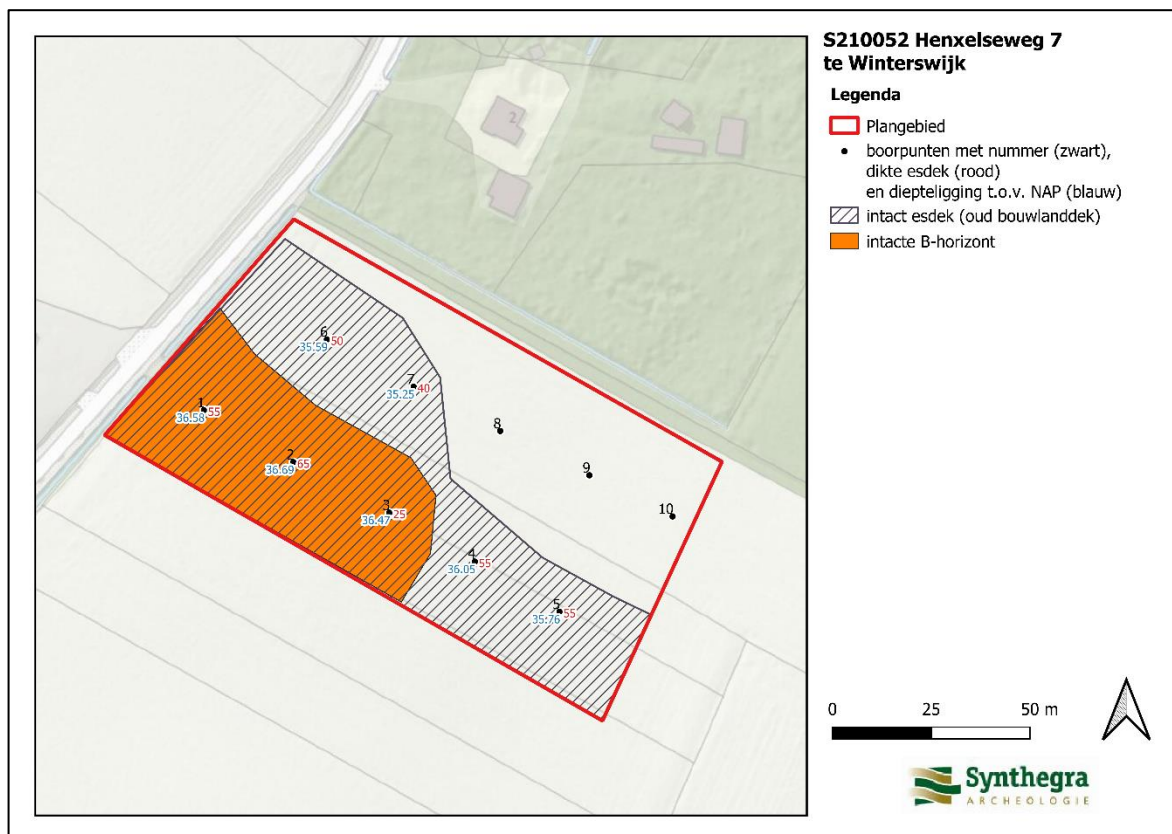
Het eerste profieltype is aangetroffen in boringen 1 tot en met 3. Tot maximaal 1,8 m beneden maaiveld (35,1 m +NAP) is een geel, matig siltig, matig grindig zand aangetroffen dat is geïnterpreteerd als dekzand. Het betreft een C-horizont behorende tot de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden. Op een gemiddelde diepte van 1,4 meter beneden maaiveld (35,5 m +NAP) is hierop een donkergrijze matig siltig, matig humeus, matig grindig zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als dekzand waarin bodemvorming is aangetroffen, derhalve zou de humeuze laag dan een begraven A-horizont betreffen, Deze humeuze laag kan echter ook een geprononceerde onderkant van een B-horizont betreffen. De afzetting behoort tot de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden. Op een gemiddelde diepte van 1,3 meter beneden maaiveld (35,6 m +NAP) is hierop een bruine matig siltige, matig humeus, matig grindig zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als dekzand bestaand uit een B-horizont behorende tot de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden. Op een gemiddelde diepte van 80 centimeter beneden maaiveld (36,1 m +NAP) is hierop een grijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als esdek (oud bouwlanddek). Op een gemiddelde diepte van 20 centimeter beneden maaiveld (36,7 m +NAP) is hierop een donkergrijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als moderne bouwvoor.

Het tweede profieltype is aangetroffen in boringen 4 tot en met 7. Tot maximaal 1,5 m beneden maaiveld (35,4 m +NAP) is een geel, matig siltig, matig grindig zand aangetroffen dat is geïnterpreteerd als dekzand. Het betreft een C-horizont behorende tot de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden. In de top van deze afzettingen is in boring 4 nog een B-C horizont van 10 centimeter dik aangetroffen. Op een gemiddelde diepte van 80 centimeter beneden maaiveld (36,1 m +NAP) is hierop een grijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als esdek (oud bouwlanddek). Op een gemiddelde diepte van 20 centimeter beneden maaiveld (36,7 m +NAP) is hierop een donkergrijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als moderne bouwvoor.

Het derde profieltype is aangetroffen in boringen 8 tot en met 10. Tot maximaal 1,2 m beneden maaiveld (34,1 m +NAP) is een geel, matig siltig, matig grindig zand aangetroffen dat is geïnterpreteerd als dekzand. Het betreft een C-horizont behorende tot de Formatie van Boxtel, laagpakket van Wierden. Op een gemiddelde diepte van 50 centimeter beneden maaiveld (34,8 m +NAP) is hierop een grijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als een restant van een esdek (oud bouwlanddek) dat door moderne werkzaamheden verstoord is geraakt. Op een gemiddelde diepte van 20 centimeter beneden maaiveld (35,1 m +NAP) is hierop een donkergrijs matig siltig, matig grindig, sterk humeus zand aangetroffen. Dit is geïnterpreteerd als moderne bouwvoor.

Het natuurlijke bodemtype met bodemvorming is in een aantal boringen van het plangebied nog intact aanwezig (boringen 1,2,3). Vuursteenvindplaatsen uit het Paleolithicum tot en met het Neolithicum bestaan voornamelijk uit strooiing van fragmenten vuursteen en ondiepe grondsporen, zoals haardkuilen, en kunnen zich dan bevinden in de bovengrond van het intacte bodemprofiel bevinden. Aangezien de bodem bij deze boringen intact is, zijn eventueel aanwezige vuursteenvindplaatsen nog mogelijk aanwezig. De hoge verwachting voor vuursteenvindplaatsen kan daarom hier behouden blijven en naar laag worden bijgesteld voor het resterende deel.

Nederzettingen uit het Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd bestaan niet alleen uit fragmenten aardewerk, maar ook uit diepere sporen zoals paalgaten en afvalkuilen. Deze sporen kunnen tot in de C-horizont reiken en zijn mogelijk nog intact. Daarom dient de verwachting voor archeologische waarden uit de perioden Neolithicum tot en met de Nieuwe Tijd aan te treffen voor het plangebied behouden worden binnen de zone waar het esdek als intact is weergegeven, boringen 1 tot en met 7 (afbeelding 3).

Afbeelding 3: Advieskaart met mate van intactheid weergegeven.

De hoge archeologische verwachting uit het bureauonderzoek voor vuursteenvindplaatsen uit het Laat-Paleolithicum tot en met Neolithicum op grond van de resultaten van het veldonderzoek behouden worden voor de oranje zone op de advieskaart (afbeelding 3). Voor de grijs gearceerde zone wordt de hoge archeologische verwachting voor nederzettingssporen uit het Neolithicum tot en met de Late Middeleeuwen behouden blijven. Voor het overige gedeelte geldt dat er een lage verwachting is voor archeologische resten.

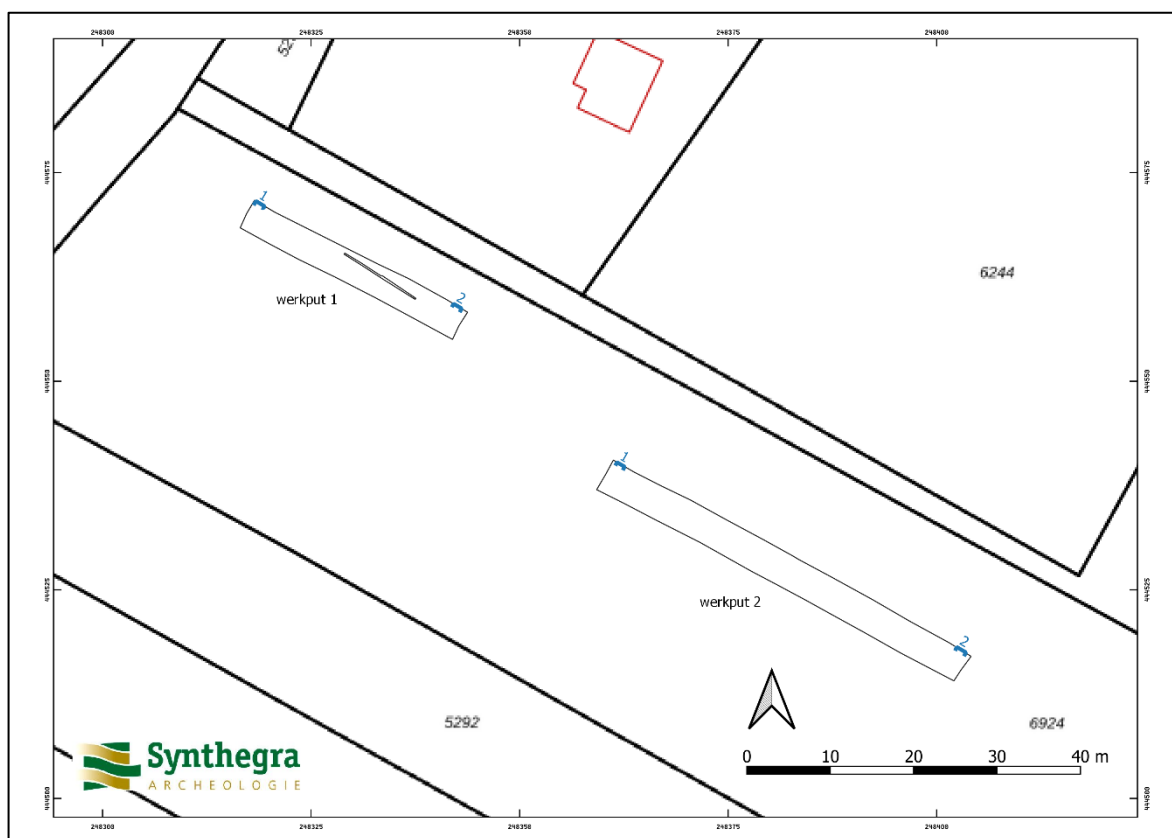
Het bevoegd gezag adviseert een archeologisch proefsleuvenonderzoek op die delen van het terrein waar werkzaamheden in de bodem (o.a. fundering en bouwkuip, kabels/leidingen) dieper dan 30 cm -mv uitgevoerd gaan worden. Dit geldt voor het gehele terrein, ook voor de iets lager gelegen en deels verstoorde noordoost kant. Ter plekke van de es (zuidwest kant) heeft het de voorkeur om werkzaamheden in de bodem dieper dan 30 cm -mv te vermijden. De kans op een intacte archeologische vindplaats is hier het grootste. Een mogelijk aanwezige vindplaats blijft dan in-situ behouden. Dit betekent dan wel dat twee van de vier woongebouwen verplaatst moeten worden. Maar archeologisch vervolgonderzoek is dan voor dit gedeelte niet meer nodig.

3 Veldonderzoek

3.1 Methode

Het onderzoek is uitgevoerd volgens de uitgangspunten en randvoorwaarden zoals vastgelegd in het Programma van Eisen (PvE) dat is opgesteld door Stevens.⁸ Tijdens het veldonderzoek was er geen reden om van de beschreven onderzoeksmethodiek af te wijken.

In totaal is 298 m² onderzocht. Er zijn twee proefsleuven gegraven waarin 1 vlak is aangelegd en gedocumenteerd. Er zijn vier profielkolommen aangelegd (zie afbeelding 4). De ligging van de bebouwing is zo gekozen dat de aangetoonde esdek is vermeden. De ligging van de proefsleuven betrof derhalve enkel de zone met de geplande verstoringen waar geen esdek of (deels) intacte bodemprofielen worden verwacht, maar waar volgens het bevoegd gezag mogelijk wel nog archeologische resten verwacht konden worden.

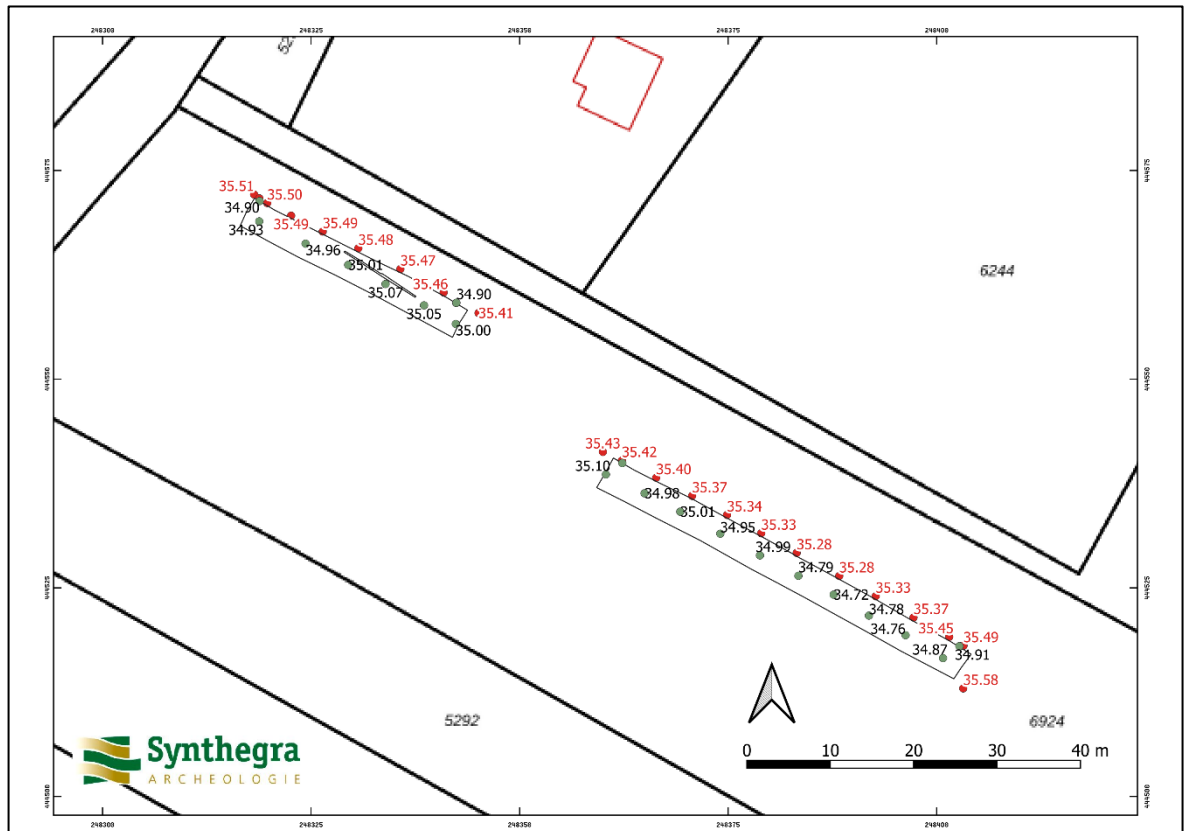
Afbeelding 4: Werkputten en profiellocaties (in blauw).

Binnen de sleuven is één vlak onderzocht en gedocumenteerd. De vlakaanleg heeft laagsgewijs plaatsgevonden tot op het vlakniveau waarop het vlak te interpreteren was. Per haal van de graafmachine is met behulp van de metaaldetector het blootgelegde vlak afgezocht. Behalve het vlak is ook de stort met behulp van de metaaldetector onderzocht. Na iedere haal van de graafmachine is het vlak op vondsten en grondsporen gecontroleerd.

⁸ Stevens 2022.

Per werkput zijn twee profielkolommen gedocumenteerd en beschreven. Het vlak en de profielen zijn lithologisch beschreven conform de NEN 5104⁹ en bodemkundig¹⁰ geïnterpreteerd.

Het vlak is digitaal getekend en ingemeten met een RTK-GPS. De profielen zijn op schaal 1:20 getekend. Alle foto's van het vlak en de profielkolommen zijn voorzien van een noordpijl, een schaalstok en een fotobordje met het onderzoeksmeldingsnummer en objectgegevens. In iedere proefsleuf is per vlak de hoogte gemeten in raaien met een tussenafstand van 5 m.

Afbeelding 5: Maaiveld- (in rood) en vlakhoogtes (in zwart).

⁹ Nederlands Normalisatie-instituut 1989.

¹⁰ De Bakker en Schelling 1989.

3.2 Landschapsgenese en bodemopbouw

Er zijn per werkput twee profielkolommen aangelegd, gedocumenteerd en beschreven (zie afbeeldingen 5 tot en met 8 en bijlage 2). De profielen vertoonden een uniforme profielopbouw. Er is tot een diepte van circa 80 cm beneden maaiveld een licht geelgrijs, matig fijn, matig siltig zand aangetroffen. Dit betreft dekzand waarin geen sporen van bodemvorming zijn waargenomen (Cg-horizont) en behoort tot de Formatie van Bortel, het Laagpakket van Wierden. Hierop is op een gemiddelde diepte van circa 40 centimeter beneden maaiveld met een scherpe overgang een bruingrijs matig fijn matig siltig zand aangetroffen. Dit betrof de moderne bouwvoor. In het vierde profiel (profiel 2 uit werkput 2) is nog een decimeter dikke verstoringslaag aangetroffen tussen deze twee lagen. Deze verstoorde laag is geïnterpreteerd als een diepere ploeglaag. Hieronder is het vlak aangelegd.

Afbeelding 5. Profiel 1 in werkput 1.

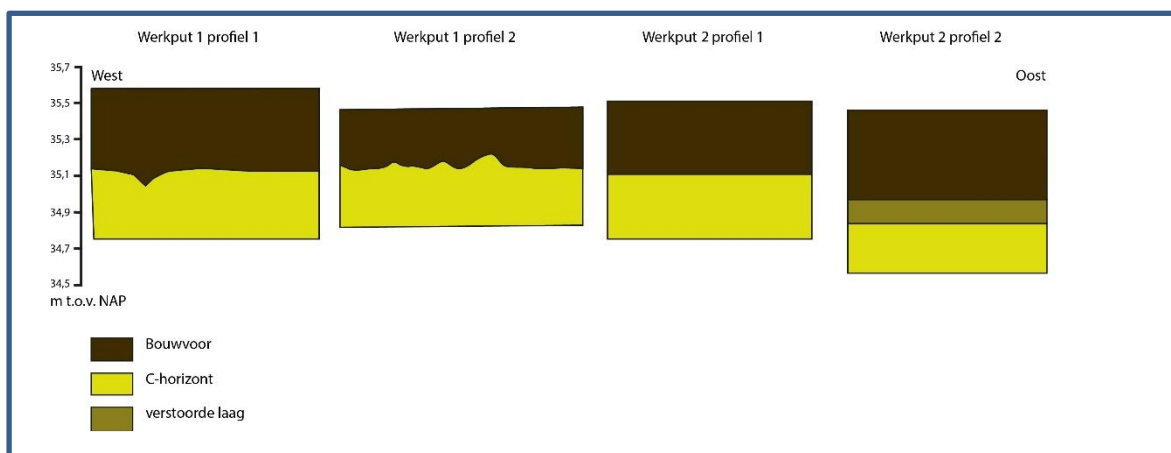
Afbeelding 6. Profiel 2 in werkput 1.

Afbeelding 7. Profiel 1 in werkput 2.

Afbeelding 8. Profiel 2 in werkput 2.

Afbeelding 9. Profieltekeningen van de vier profielen.

3.3 Analyse sporen en structuren

Er zijn twee werkputten aangelegd, in werkput 1 is 1 langwerpig spoor aangetroffen (circa 5 centimeter breed en 10 meter lang), de vulling bestond uit donkergrijs, matig fijn matig siltig zand. Het betrof een modern ploegspoor. Verder zijn er geen sporen of structuren aangetroffen. Voor een overzicht van de vlakken zie afbeeldingen 10 en 11. De vlakken bevatten meerdere onregelmatig gevormde lichtgrijze vlekken met een bruine rand, typisch de overblijfselen van wortelgangen.

Put	Vlak	Profiel	Spoornummer	Interpretatie	Textuur	Tint	Hoofdkleur	Bijkleur	Gevlekt
1	0	1	1000	BOUWVOOR	Zs1	D	BR	GR	nee
1	0	1	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee
1	0	2	1000	BOUWVOOR	Zs1	D	BR	GR	nee
1	0	2	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee
1	1	0	1	SPITSPR	Zs1	D	BR	ZW	nee
1	1	0	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee
2	0	1	1000	BOUWVOOR	Zs1		BR	GR	nee
2	0	1	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee
2	0	2	1000	BOUWVOOR	Zs1		BR	GR	nee
2	0	2	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee
2	0	2	1020	VERSTOORDE LAAG	Zs1	D	GL	BR	nee
2	1	0	1010	C-HORIZONT	Zs1		GL	BR	nee

Tabel 1. Sporenlijst

Afbeelding 10. Overzicht van het vlak in werkput 1.

Afbeelding 11. Overzicht van het vlak in werkput 2.

3.4 Vondstmateriaal

Er is geen vondstmateriaal aangetroffen tijdens het veldwerk

3.5 Specialistisch onderzoek

Er is geen specialistisch onderzoek uitgevoerd door het ontbreken van vondstmateriaal

4 Beantwoording van de onderzoeksvragen en conclusies

4.1 Beantwoording van de onderzoeksvragen

Bodemopbouw en genese

1. *Heeft het onderzoek aanvullende informatie opgeleverd met betrekking tot de reeds bekende bodemopbouw? Zo ja welke, en welke betekenis heeft dit voor de archeologische waarde van het perceel?*
De proefsleuven zijn aangelegd in het gedeelte van het plangebied waar de verstoringen waren gepland, dit betrof een gedeelte waar een lage verwachting voor werd uitgesproken op basis van het vooronderzoek. Er zou geen bodemvorming aanwezig zijn en geen esdek. De bodemopbouw is derhalve conform de verwachting.
2. *Is in het gebied sprake van een intact bodemprofiel? Zo nee, wat is de oorzaak van de bodemverstoring?*
Nee, de bodemopbouw is niet intact, er is geen podzolprofiel aangetroffen in de top van het dekzand.
3. *Welke post-depositionele processen hebben plaatsgevonden? In hoeverre is sprake van erosie, aantasting of verstoring van archeologische resten door dit soort processen?*
Agrarische activiteiten (ploegen) hebben het bodemprofiel aangetast waardoor de originele podzoldodem niet meer aanwezig is.

Sporen, structuren en vondsten

4. *Zijn in het onderzoeksgebied archeologische vondsten, sporen en/of structuren aanwezig? Zo ja:*
 - a. *Wat is de exacte aard, omvang, datering, gaafheid, conservering, karakter en inhoudelijke kwaliteit van de aangetroffen archeologische resten?*
 - b. *Is er sprake van een behoudenswaardige vindplaats?*
 - c. *Wat is de functionele interpretatie van de aangetroffen vondsten, sporen en structuren? Zijn er vondsten, sporen of structuren aanwezig uit verschillende perioden?*
 - d. *Zo ja, is een relatie te leggen tussen deze verschillende fasen (continuïteit)?*Nee, er zijn geen archeologische vondsten, sporen of structuren aangetroffen. Het enige spoor dat is aangetroffen betrof een ploegspoor van moderne aard.
5. *Welke materiaalcategorieën zijn aanwezig binnen het plangebied? Wat is hun aard, datering, fysieke kwaliteit (gaafheid en conservering), diepteligging en ruimtelijke verspreiding (zowel horizontaal als verticaal/stratigrafisch)*
Er is geen vondstmateriaal aangetroffen.
6. *Indien er geen vindplaats is aangetroffen: welke verklaring is hier voor te geven?*
Het plangebied ligt net naast de aanwezige dekzandrug, eventuele bewoning zal daar aangetroffen kunnen worden. Er waren dus betere locaties in de directe omgeving om nederzettingen op te richten.

Project : Henxelseweg 7 te Winterswijk, Inventariserend Veldonderzoek, karterend proefsleuvenonderzoek
Projectnummer : S220028-B definitief

7. *Wat is de relatie van de vindplaats ten opzichte van andere vindplaatsen in de omgeving van het plangebied?*

Niet van toepassing.

8. *Hoe passen eventueel aangetroffen resten binnen het nu bekende beeld van de bewoningsgeschiedenis van het gebied?*

Niet van toepassing.

9. *Indien er een of meerdere vindplaatsen zijn aangetroffen: wat is de waardering van de vindplaatsen?*

Niet van toepassing.

10. *Is er sprake van een behoudswaardige vindplaats of vindplaatsen? Zo ja, hoe dient hiermee te worden omgegaan? Is een opgraving noodzakelijk of kunnen er beschermende maatregelen genomen worden?*

Niet van toepassing.

4.2 Conclusies

Er is tijdens het veldwerk geen archeologische vindplaats aangetroffen. Indien er een vindplaats in de omgeving aanwezig is, kan deze zich op de meer zuidelijk gelegen dekzandrug bevinden, waarop een enkeerdgrond is aangetroffen tijdens het vooronderzoek. Dit ligt meer zuidelijk. In het onderzochte deel zelf is geen bodemvorming (meer) aanwezig en was het relatief lager gelegen. Hierdoor was dit deel waarschijnlijk minder aantrekkelijk.

5. Archeologische waardering en selectieadvies

5.1 Waardering¹¹

Inleiding

Om tot een afgewogen oordeel te komen over de archeologische waarde van een archeologisch interessante locatie dient volgens de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie een vastomlijnde procedure te worden gevolgd.¹² Eerst dient een standaard scoringstabel ingevuld te worden. Aan de hand van een aantal parameters, te weten belevingsaspecten, fysieke criteria en inhoudelijke criteria, wordt de score bepaald.

Bij een bovengemiddelde score voor fysieke kwaliteit (vijf of zes punten) is een vindplaats in principe behoudenswaardig. Bij een middelmatige tot lage score (vier punten of minder) voor de belevingswaarde en fysieke kwaliteit, wordt naar de inhoudelijke kwaliteitscriteria gekeken om te bekijken of de vastgestelde vindplaats behoudenswaardig is. Indien te verwachten is dat op één van deze criteria hoog wordt gescoord, worden de archeologische vindplaatsen behoudenswaardig geacht.

Vindplaatsen die op grond van hun fysieke kwaliteit als in principe behoudenswaardig zijn aangemerkt, worden vervolgens gewaardeerd op hun inhoudelijke kwaliteit. Eerst vindt een afweging plaats op de eerste drie inhoudelijke kwaliteitscriteria; zeldzaamheid, informatiewaarde en ensemblewaarde. Bij een bovengemiddelde score van zeven punten of meer wordt de vindplaats als behoudenswaardig aangemerkt. Bij een lagere inhoudelijke waardering (minder dan zeven punten) wordt nagegaan of het criterium representativiteit van toepassing is. Zo ja, dan wordt een voorstel gedaan voor een als behoudenswaardig aan te merken steekproef per categorie. De overige vindplaatsen zijn niet behoudenswaardig.

Om tot een afweging te kunnen komen, wordt daarbij een intervalschaal gehanteerd, waarbij meetwaarden (scores 1, 2 of 3) worden toegekend aan de scores 'laag', 'midden' en 'hoog'. De wijze waarop deze waardering tot stand is gekomen is terug te vinden op de website van de SIKB (www.SIKB.nl).

Voor het plangebied, zijn de factoren als volgt ingevuld (tabel 2):

Beleving

Bij beleving gaat het om zichtbare monumenten waarbij de criteria schoonheid en herinnering worden gebruikt. Aangezien er geen zichtbare monumenten zijn aangetroffen, zijn deze criteria hier niet van toepassing.

Fysieke kwaliteit

De fysieke kwaliteit wordt bepaald door de mate waarin archeologische overblijfselen nog intact en in hun oorspronkelijke positie aanwezig zijn. Binnen deze waarde wordt onderscheid gemaakt tussen de criteria gaafheid en conservering. Er is geen vindplaats aangetroffen, derhalve scoren deze laag.

Inhoudelijke kwaliteit

Binnen de inhoudelijke kwaliteit staan vier criteria centraal: zeldzaamheid, informatiewaarde, ensemblewaarde en representativiteit. Er is geen vindplaats aangetroffen, derhalve scoren deze laag.

¹¹ volgens specificatie VS 06

¹² SIKB 2010.

Op grond van het waarderingscriteria is af te leiden dat de onderzoekslocatie niet behoudenswaardig is.

Waarden	Criteria	Scores		
		<i>Hoog</i>	<i>Midden</i>	<i>Laag</i>
Beleving	Schoonheid	Wordt niet gescoord		
	Herinneringswaarde	Wordt niet gescoord		
Fysieke kwaliteit	Gaafheid			1
	Conservering			1
Inhoudelijke kwaliteit	Zeldzaamheid			1
	Informatiewaarde			1
	Ensemblewaarde			1
	Representativiteit			1

Tabel 2: Scoretabel ter waardering van de vindplaats.

5.2 Selectieadvies¹³

Binnen de grenzen van het plangebied zijn geen behoudenswaardige archeologische resten aangetroffen. Om die reden wordt aanbevolen geen vervolgonderzoek te laten uitvoeren bij bodemverstorende activiteiten.

Bovenstaande vormt een selectieadvies. Met nadruk willen wij de opdrachtgever erop wijzen dat dit advies nog niet betekent dat in deze fase van het vergunningsverleningstraject reeds bodemverstorende activiteiten of daarop voorbereidende activiteiten kunnen worden ondernomen. De resultaten van dit onderzoek dienen vooraleerst te worden beoordeeld door de bevoegde overheid (gemeente Winterswijk). Deze neemt vervolgens een definitief selectiebesluit.

Er is geprobeerd een zo gefundeerd mogelijk advies te geven op grond van de gebruikte onderzoeksmethoden. De aanwezigheid van archeologische sporen of resten in het plangebied kan nooit volledig worden uitgesloten. Synthegra wil de opdrachtgever er daarom op wijzen dat, indien tijdens de werkzaamheden een (mogelijke) archeologische vondst wordt gedaan dan geldt de wettelijke meldingsplicht, zoals omschreven in artikel 5.10 van de Erfgoedwet bij de minister. Uit praktisch oogpunt kan een dergelijke toevalsvondst bij de gemeente worden gemeld.

¹³ volgens specificatie VS 07

Bronnen

Literatuur

- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland, de hogere niveaus*. Staring Centrum, Wageningen.
- Mulder, E.F.J. de, M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*. Wolters-Noordhoff, Groningen/Houten.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989: *NEN 5104 Geotechniek - Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Ransijn, S. 2021. Henxelseweg 7 te Winterswijk, gemeente Winterswijk. Bureau-en Inventariserend Veldonderzoek, Verkennend booronderzoek. Synthegra S210052, Leusden
- Stevens, F. 2022: Programma van Eisen IVO-P Henxelseweg 7 te Winterswijk, gemeente Winterswijk. Synthegra PvE S220028-B, Leusden
- Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer, 2018: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.1*. SIKB, Gouda.